УДК 330.3(339.9)
JEL I 31
DOI 10.33244/2617-5932.6.2020.77-87

Г. М. Калач,
к.е.н., доцент
e-mail: a.n.kalach@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-6031-0591;
Р. Ю. Винник,
Університет ДФС України
e-mail: vynnykruslana1608@gmail.com
ORCID ID 0000-000-4858-5610

ОЦІНКА СКЛАДОВИХ ІНДЕКСУ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Досліджено сутність поняття «інклюзивність» та «інклюзивний розвиток», проаналізовано часткові показники індексу інклюзивного зростання України в розрізі їх поділу на показники-стимулятори та показники-дестимулятори інклюзивного зростання. Визначено відхилення значень часткових показників композитного індексу від стандартів інклюзивного розвитку для групи країн, що розвиваються. Проаналізовано взаємозв'язок часткових показників та механізм їх впливу на IDI індекс. Визначено потребу у стратегії інклюзивного розвитку, спрямованої на соціальну інтеграцію суспільства.

Ключові слова: *інклюзивна економіка, інклюзивний розвиток, індекс інклюзивного зростання, соціальна інтеграція суспільства, стратегічні пріоритети держави.*

А. Н. Калач, Р. Ю. Винник. Оценка составляющих индекса инклюзивного развития Украины

Исследована сущность понятия «инклюзивность» и «инклюзивное развитие», проанализированы частичные показатели индекса инклюзивного роста Украины в разрезе их разделения на показатели-стимуляторы и показатели-дестимуляторы инклюзивного роста. Определены отклонения значений частных показателей композитного индекса от стандартов инклюзивного развития для группы развивающихся стран. Проанализирована взаимосвязь частных показателей и механизм их влияния на IDI индекс. Определена необходимость стратегии инклюзивного развития, направленной на социальную интеграцию общества.

Ключевые слова: *инклюзивная экономика, инклюзивное развитие, индекс инклюзивного роста, социальная интеграция общества, стратегические приоритеты государства.*

Метою статті є дослідження часткових показників, які визначають значення композитного індексу інклюзивного зростання (далі – IDI) та визначають прогрес у становленні моделі інклюзивного розвитку. Для цього необхідно визначити зміст та особливості IDI індексу, дослідити стан та взаємозв'язок часткових показників, запропонувати пріоритетні цілі стратегічного плану інклюзивного розвитку.

© Калач Г. М., Винник Р. Ю., 2020

Постановка проблеми. Час від часу в наукових колах виникає нова економічна концепція, яка, власне, охоплює настрій і бажання певного типу змін. Сьогодні в економічному дискурсі ця фраза означає поглиблення концепції інклюзивного сталого зростання (inclusive sustainable growth). З огляду на зростаюче визнання того, що економічне зростання не забезпечує якісних робочих місць та заробітної плати, інклюзивне зростання пропонує економічну модель з новими цінностями, для якої неприйнятними є відторгнення, бідність та нерівності. На сучасному етапі розвитку світової економіки зростання може бути навіть небажаним. Значно перевищуємо наші планетарні межі, і існуюча політика агломерації призводить до зростання забруднення й інших екологічних та соціальних негараздів [11].

Вчені визнають, що дослідження проблеми інклюзивного зростання є маловивченим, за словами Паломи Дуран з Фонду цілей сталого розвитку, «коли ви попросите п'ять економістів визначити [інклюзивне зростання], ви, мабуть, отримаєте шість відповідей» [13]. У зв'язку із зазначеним важливо дослідити сутність інклюзивного зростання, складові композитного індексу інклюзивного розвитку, значення показників та їх динаміку для України і на цій основі визначити стратегічні пріоритети розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інклюзивне зростання було частиною глобального дискурсу впродовж останнього десятиліття і продовжує залишатися основним пріоритетом сьогодні. Економісти міжнародних організацій, зокрема в роботах [12; 13; 14], зробили значний внесок у розвиток категоріального апарату та заходів інклюзивного зростання. Критичний аналіз синтетичних показників, що використовуються для виміру взаємозв'язку між багатством та оцінками розвитку, проведено в роботах [15; 16], трансформація акцентів у цілях глобального розвитку розглядається в роботі [18]. Показники інклюзивного зростання та стан імплементації заходів інклюзивного розвитку в країнах Євразійської економічної співдружності досліджено в роботах [2; 6; 8]. Аналіз динаміки окремих складових індексу інклюзивного розвитку для України проведено в роботах [5; 10; 19]. Передумови формування економіки інклюзивного розвитку в Україні та змістовні складові комплексного індексу інклюзивності розвитку досліджено в роботі [7].

Виклад основного матеріалу. Зростання нерівності доходів у країнах призвело до світового консенсусу щодо необхідності інклюзивного економічного зростання. У всьому світі найбагатші 10 % зайняли близько 60 % зростання доходів, тоді як найбідніші 50 % – лише близько 10 %. Досить часто зростання приносило користь не багатьом, і міжнародні організації вказували на такі наслідки, як політична поляризація та ерозія соціальної згуртованості в країнах усього світу. Інклюзивне зростання є широким поняттям, в основі якого є підхід, при якому бідні не тільки отримують вигоду від економічного розвитку, але й беруть участь у процесі зростання [2, с. 142].

Під інклюзивним зростанням розуміють зближення, поліпшення якості життя всіх груп населення досягнуто значною мірою завдяки створенню сприятливих недискримінаційних економічних умов для підвищення самодостатності та якості життя кожної соціальної групи населення порівняно з іншими групами. «Інклюзивне зростання – це концепція, яка забезпечує справедливі можливості та рівноправ'я для економічних учасників, що супроводжується вигодами, отриманими кожним сектором економіки та різними верствами суспільства» [2, с. 37]. Варто зазначити, що досить часто інклюзивне зростання ототожнюється з пропорційним зростанням та справедливим соціальним розподілом, зокрема, Рейнер і Рамос вважають, що інклюзивне зростання як економічний процес

характеризується справедливим розподілом його вигод та всебічною участю населення в цьому процесі [17]. У зв'язку з неоднозначним тлумаченням терміна «інклюзивне зростання» вважаємо за потрібне акцентувати увагу, що Світовий банк окреслив чітке визначення інклюзивного зростання, зазначивши, що хоча абсолютне зростання рівня добробуту для бідних може бути наслідком схем прямого перерозподілу доходу, проте в основі зростання повинні бути зростання продуктивності праці та нові можливості для працевлаштування [15].

Упродовж багатьох десятиліть для оцінювання рівня розвитку економіки уряди держав та провідні економісти використовують звичайні показники, такі як: валовий внутрішній продукт на душу населення (далі – ВВП) та індекс розвитку людського потенціалу (далі – ІРЛП). Ці показники легко обчислити, проте вони не відображають достатньо правильно рівень розвитку і добробуту усього суспільства.

Тому на Всесвітньому економічному форумі в Давосі (Швейцарія) 2018 року як альтернативний до ВВП на душу населення показник для загальної оцінки стану економічного розвитку країни було запропоновано розраховувати Індекс інклюзивного зростання та розвитку (Inclusive Growth and Development Index, скорочено IDI). Водночас ВВП на душу населення враховується як одна зі складових під час визначення IDI. Індекс інклюзивного розвитку є проєктом системної ініціативи Всесвітнього економічного форуму «Майбутнє економічного прогресу», метою якого є інформування та забезпечення сталого і всеохоплюючого економічного прогресу шляхом поглиблення співпраці між державним та приватним секторами, лідерства та аналізу, стратегічного діалогу та конкретної співпраці, зокрема шляхом прискорення соціального впливу через корпоративні дії. Такий індекс має на меті всебічне економічне зростання із соціальним залученням бідних прошарків населення для кооперації зусиль на шляху до подолання нерівності у розподілі ресурсів та стабільно високого рівня життя населення. Показник зростання та розвитку IDI відображає показник ВВП на душу населення, показник зайнятості населення, рівня безробіття. Вважається, що індекс інклюзивного розвитку допоможе визначити, скільки країна недоотримає ВВП через неефективне використання свого потенціалу.

IDI розділено на три групи показників: зростання і розвиток, інклюзивність, спадкоємність поколінь та сталий розвиток. Показник інклюзивності включає в себе показники рівня бідності, рівня добробуту та коефіцієнта Джині-розподіл за доходами та рівнем багатства. Показник спадковості поколінь та сталого розвитку складається із скоригованих чистих збережень у відсотках від ВНД (враховуючи показники вкладень у людський капітал, збитків завданих від використання ресурсів їх виснаження та забруднення довкілля).

Для розрахунку індексу інклюзивного розвитку наразі немає єдиної методики, найбільш розповсюдженими є методики, що розроблені міжнародними економічними організаціями. Основні з них охарактеризовані в роботі [20], а саме:

– методика Всесвітнього економічного форуму (далі – ВЕФ);
– методика Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН);
– методика Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ);
– методика Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР).

Існують також авторські методики розрахунку індексу. Перевагою авторських методик вітчизняних авторів є те, що вони дозволяють врахувати та дослідити найбільш

значимі чинники для інклюзивного зростання в нашій країні. Наприклад, методики, що запропоновані А. В. Базилюком [4], спрямовані на визначення розміру недоотриманого ВВП через бідність, безробіття і боргове фінансування економіки та рівня доступу до можливостей і результатів праці.

Визначення показника індексу інклюзивного розвитку за методикою ВЕФ розраховується як середньоарифметичне значення показників, які будуть згруповані у три групи. Склад індикаторів композитного індексу в зазначених методиках також відрізняється, найчастіше до розрахунку включають 12 часткових показників інклюзивного розвитку, як у роботі [7], але іноді використовують і більш широкий перелік (табл. 1).

Таблиця 1

Складові композитного індексу інклюзивного розвитку

Група 1 Економічні показники зростання та розвитку	Група 2 Показники нерівності (інклюзивності)	Група 3 Показники спадкоємності/ сталості розвитку
1. ВВП на душу населення (дол.). 2. Продуктивність праці на 1 працюючого (дол.). 3. Рівень зайнятості населення (%). 4. Середня очікувана тривалість здорового життя (роки)	Медіанний дохід домогосподарств (дол.). Рівень бідності (%). Коефіцієнт Джині, що характеризує розшарування суспільства за доходами. Коефіцієнт Джині, що характеризує розшарування суспільства за рівнем багатства	1. Скориговані чисті заощадження (%) від ВНД. 2. Державний борг (% ВНП). 3. Коефіцієнт демографічного навантаження (%). 4. Інтенсивність промислових викидів в атмосферу (кг викидів CO2 на 1 дол. ВВП)

Джерело: складено авторами за матеріалами [7; 11].

Економісти ВЕФ сформували індекс інклюзивного розвитку також на основі економічних показників 103 країн та вивели ці показники в різні групи, поділивши їх на групи за рівнем доходів населення:

• I група – розвинені країни (28 країн);

• II група – країни, що розвиваються (75 країн).

2018 року Україна посіла 49 місце в групі країн, що розвиваються, значення індексу інклюзивності розвитку становило 3,42 бала, це досить низьке значення, а основне, що Україна єдина країна із загального списку країн, включених до розрахунку індексу, в якій спостерігалась спадна динаміка індексу упродовж усього періоду його існування (починаючи з 2013 року). Значення індексу за 2019 рік на момент написання статті ще не було опубліковано. Науковці провели всебічний аналіз значень та динаміки часткових показників індексу IDI для України з метою визначення причин негативної динаміки індексу. Зокрема, І. Г. Манцуров поділяє часткові показники інтегрального індексу на:

– показники-стимулятори, це такі показники, підвищення значення яких покращує значення інтегрального індикатора;

– показники-дестимулятори – ті, підвищення яких погіршує значення індексу IDI [7].

Для України показниками-стимуляторами щодо індексу IDI є показники ВВП на душу населення, продуктивність праці, зайнятість населення, середня очікувана тривалість здорового життя, медіанний дохід домогосподарств, чисті заощадження. Ці часткові показники позитивно вплинули на значення композитного індексу. До показників-

дестимуляторів належать: коефіцієнт Джині, коефіцієнт демографічного навантаження, державний борг та інтенсивність промислових викидів в атмосферу (табл. 2).

Таблиця 2

Часткові показники індексу інклюзивного розвитку України порівняно з нормативними значеннями для країн, що розвиваються

Показник	Еталонне значення	Порогове значення	Граничне значення	Україна	Абсолютне відхилення від еталону	Абсолютне відхилення від порогового рівня	Абсолютне відхилення від граничного рівня
Показники-стимулятори індексу інклюзивного розвитку України							
ВВП на душу населення (дол.)	13 274,4	8 390	3 356	2 906	–10 368,4	–5 484	–15.4
Продуктивність праці (ВВП на 1 працюючого)	51 485,2	49636,7	19 854,7	15 845	–35 640,2	–33791,6	–4 009,6
Зайнятість населення (%)	66,8	64,3	64,2	64,1	–2,7	–0,2	–0,1
Середня очікувана тривалість здорового життя (роки)	54,94	57,5	56,9	53,9	–1,04	–3,6	–3,03
Медіанний дохід домогосподарств (дол.)	18,12	13,3	13,2	10,2	–7,92	–3,1	–3,0
Скориговані чисті заощадження (% від ВВП)	11,78	9,2	9,1	1,0	–10,78	–8,2	–8,1
Показники-дестимулятори індексу інклюзивного розвитку України							
Коефіцієнт Джині, що характеризує розшарування суспільства за доходами	31,98	37,5	37,1	26,3	–5,68	–11,2	–10,8
Рівень бідності (%)	1,52	1,03	32,5	0,5	–1,02	–0,5	–32
Коефіцієнт Джині, що характеризує розшарування суспільства за рівнем багатства	54,64	85,6	84,8	90,1	35,46	4,4	5,2
Інтенсивність промислових викидів в атмосферу (1 кг CO2/дол. ВВП)	77,98	185,36	74,1	347,0	296,02	161,6	272,8
Державний борг (% ВВП)	48,08	22,4	22,1	81,2	33,12	58,8	59,0

Коефіцієнт демографічного навантаження	47,5	49	45,2	45,8	-1,7	-3,2	0,6

Джерело: складено авторами за матеріалами [3; 7].

Для аналізу важливими є не лише абсолютні значення показників і їх відповідність рекомендованим значенням, але й співвідношення між окремими частковими показниками. Так, порівнюючи рекомендовані значення показників ВВП на душу населення і показник продуктивності праці, можна помітити, що розходження сталонних значень цих показників становить 2,5, а для групи розвинених країн – 1,5–2,0. В Україні співвідношення продуктивності праці до ВВП на душу населення перевищує 5,4, фахівці стверджують, що таке співвідношення означає, що результат праці однієї офіційно працевлаштованої людини розподіляється не лише між двома непрацездатними особами (за коефіцієнтом залежності), але й між двома особами, які отримують доходи у тіньовому секторі. Отже, за аналізованим співвідношенням можна оцінити обсяг тіньової економіки Україні на рівні 50–60 %. Аналіз коефіцієнтів Джині викликає сумніви в об'єктивності їх значень. Коефіцієнт Джині, що характеризує розшарування суспільства за рівнем багатства для України, становить 90,1, це означає, що більше ніж 90 % багатства країни належить 10 % населення, таке значення коефіцієнта корелює з показником рівня бідності (32,5 %). Водночас коефіцієнт Джині, що характеризує розшарування суспільства за доходами (26,3), є фактично ідеальним для нашої країни, за значенням цього показника Україна потрапила до 40 % країн з найсправедливішим розподілом доходів. Виникає запитання, як може бути таким показник справедливого розподілу доходів, якщо всі інші показники менше граничного рівня? На нашу думку, єдиним поясненням є високий рівень тіньової економіки, коли багаті приховують свої фактичні статки.

Важливість вирівнювання доходів для досягнення цілей інклюзивного розвитку доводять і експерти МВФ, за допомогою економетричних моделей вони розрахували таке:

• підвищення добробуту багатих на 1 процентний пункт (п.п.) веде до того, що за наступні п'ять років темпи зростання ВВП у країні знижуються на 0,08 п.п.;

• підвищення рівня добробуту бідних і середнього класу на 1 п.п. може привести до підвищення темпів зростання ВВП на цілих 0,38 п.п., іншими словами, сприяння зростанню доходів бідних і середнього класу може сприяти поліпшенню перспектив зростання для економік, що перебувають у пастці бідності [20].

Як зазначає Т. Бурлай, розриви подушного доходу України та окремих країн ЄС скорочувалися з 2000 до 2013 рр. включно, але, досягнувши максимуму 2013 р. (3 969 дол. США), потім відчутно обвалився і може повернутися на ці позиції тільки як мінімум через десятиліття – приблизно до 2023 р. [1]. Тому «державна політика повинна спиратися на заходи з підвищення рівня доходів населення й орієнтуватись на збільшення схильності до заощаджень та акумуляції тимчасово вільних грошових ресурсів населення на потреби інвестування» [5, с. 15].

Аналіз групи показників-стимуляторів доводить, що основною причиною низьких значень цих індикаторів та їх спадної динаміки є надзвичайно низький обсяг скоригованих чистих заощаджень (1 %). Автор посилається на результати кореляційно-регресійного аналізу залежності, з одного боку, обсягу ВВП на душу населення, продуктивності праці та рівня зайнятості, а з іншого – чистих заощаджень. «У першому випадку коефіцієнт детермінації дорівнює 0,87, у другому – 0,83, а у третьому – 0,78. Це свідчить про те, що 87 % варіації ВВП на душу населення і, відповідно, 83 % варіації продуктивності праці та 78 % варіації рівня зайнятості залежать від варіації значень обсягу чистих заощаджень» [7].

Показник продуктивності праці становить лише 30 % від сталонного рівня для групи країн, що розвиваються, в Україні він стабільно знижувався упродовж усього періоду

існування індексу IDI із середньорічним темпом 7,8 %. Продуктивність праці насамперед залежить від динаміки рівнів капіталоутворення, відповідно до розрахунків Інституту економіки та прогнозування НАН України у 2018–2019 рр. рівень капіталоутворення у вітчизняній економіці не перевищить 16,3 % ВВП, такий рівень капіталоутворення означає зниження потенціалу економічного розвитку, стримування технологічної модернізації, а також консервацію низької міжнародної конкурентоспроможності. Для переходу в режим модернізації рівень капіталоутворення повинен бути не нижче 20–25 % ВВП [8]. Капіталоутворення залежить від рівня заощаджень домогосподарств, на жаль, аналіз схильності населення України до заощаджень показав спадну динаміку цього показника, починаючи з 2012 року, а з 2015 року цей показник має від'ємні значення [6, с. 87]. Додатковими чинниками, що впливають на цей показник, є рівень розвитку технологій, інновацій, освітньо-кваліфікаційний рівень працівників, ефективність бізнес-процесів, рівень безробіття.

За рівнем зайнятості Україна посідає 51 місце у рейтингу, низькі значення цього показника пов'язані із слабкою конкурентоспроможністю ринку праці, низьким рівнем оплати праці (станом на 2018 рік мінімальна зарплата в Україні становила 3 723 грн (117,4 євро за поточним обмінним курсом). Показник зайнятості був би ще нижчим, якби не трудова міграція. За різними експертними оцінками, на сьогодні за кордоном працює від 4 до 8 мільйонів українців (з 17,2 млн осіб економічно активного населення працездатного віку), і це суттєво збільшило наповненість ринку вакансіями.

Як уже зазначали, однією з основних соціальних проблем реалізації моделі інклюзивного зростання в Україні є незавершеність інституційного оформлення групових інтересів. Саме оформлені групові інтереси є підґрунтям для створення організацій (наприклад, союзів підприємців, профспілок), які здатні представляти та відстоювати інтереси окремих соціальних груп перед представниками інших груп інтересів. Така взаємодія є основою для досягнення балансу інтересів і формування відносин партнерства.

Висновки. У поточному десятилітті відбувається трансформація концепції сталого розвитку, яка ґрунтувалася на ліберальній доктрині про те, що економічне зростання призводить до скорочення бідності та зменшення нерівності. Численні факти свідчать про зростання бідності і нерівності, розшарування суспільства. Визнаючи потенційно негативні соціальні, економічні та політичні наслідки цих тенденцій, усе більше країн приймають інклюзивне зростання як мету політики розвитку. Відтак у світі наразі відбувається трансформація моделі сталого розвитку в модель інклюзивного розвитку.

Для оцінки динаміки інклюзивного розвитку використовується індекс інклюзивного розвитку, це – композитний індекс, який складається з 12 основних часткових показників, які дозволяють більш комплексно оцінити досягнення соціально значущих цілей.

Аналіз складових індексу інклюзивного розвитку України показав суттєве негативне відхилення значень часткових показників від стандартів інклюзивного розвитку для групи країн, що розвиваються. Основна причина такої ситуації полягає у відсутності комплексної людиноцентричної стратегії розвитку країни, внаслідок чого багато років поспіль відбувається падіння рівня життя населення, зниження привабливості українського ринку праці, розшарування населення за рівнем доходів, зменшення заощаджень і обсягів капіталоутворення.

Орієнтиром для розробки стратегії інклюзивного зростання, створення продуктивних робочих місць та економічних можливостей для продуктивної зайнятості й отримання

6. Калач А. Н. Монетарная политика и инвестиционное поведение населения Украины. *Вестник Гродненского государственного университета им. Янки Купалы. Серия 5. Экономика. Социология. Биология*. 2019. Том 9, № 3. С. 86–92.

7. Манцуров І. Г. Інклюзивний розвиток як основа протидії глобальним викликам сьогодення. *Економіка України*. 2018. № 10. С. 71–87.

8. Скрипниченко М. І., Яценко Г. Ю. Інструментальний аналіз розриву ВВП в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 1. С. 58–78.

9. Alexander, K. (2015). Inclusive growth: Topic guide. Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham. URL: http://www.gsdrc.org/docs/open/inclusivegrowth.pdf

10. Burch D., McInroy N. Why we need an Inclusive Economy not Inclusive Growth. (Posted on 20 Feb 2019). URL: https://www.rethinkingpoverty.org.uk/new-economic-models/why-we-need-an-inclusive-economy-not-inclusive-growth/

11. Durán P. What does inclusive economic growth actually mean in practice? URL: https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2015/7/31/What-does-inclusive-economic-growth-actually-mean-in-practice-.html

12. Inclusive Growth of the Eurasian Economic Union Member States:assessments and opportunities. Eurasian Economic Commission United Nations Conference on Trade and Development. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_makroec_pol/Documents/Inclusive_growth_in_EAEU_Member.pdf

доходів повинна стати політика усунення деформацій у макроекономічних відтворювальних процесах і політика соціальної інтеграції.

Соціальна інтеграція полягає у забезпеченні рівного доступу до економічних можливостей: для цього потрібно посилити людський потенціал маргіналізованих і неблагополучних верств суспільства шляхом забезпечення доступу до освіти, закладів охорони здоров'я та інфраструктури. Для членів суспільства, які проживають за межею бідності, важливим є створення мереж соціального захисту: вони важливі для захисту бідних або тих, хто не може брати участь у можливостях працевлаштування, створених зростанням через форс-мажорні обставини.

Перспективи подальшого дослідження цієї проблеми полягають у вивченні світового досвіду соціальної інтеграції суспільства та більш детальному аналізі часткових показників індексу інклюзивного зростання для подальшого використання отриманих результатів у розробці стратегії розвитку економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлай Т. Ризики формування пастки дивергентності в процесі євроінтеграції України. *Економічна теорія*. 2018. № 3. С. 99–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2018_3_8

2. Гурочкіна В. В., Махортов Ю. О. Стратегічні напрями інклюзивного розвитку України. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2018. № 17. С. 35–44. URL: https://nonproblem.net/wp-content/uploads/2019/12/2019_17_035.pdf

3. Державна служба статистики України. 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/

4. Задоя О. А. Інструменти та напрями реалізації стратегії інклюзивного розвитку в Україні. *Академічний огляд*. 2019. № 2 (51). С. 5–13.

5. Калач Г. М. Заощадження населення як чинник формування інвестиційних ресурсів держави. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 6. С. 13–16.

6. Калач А. Н. Монетарная политика и инвестиционное поведение населения Украины. *Вестник Гродненского государственного университета им. Янки Купалы. Серия 5. Экономика. Социология. Биология*. 2019. Том 9, № 3. С. 86–92.

7. Манцуров І. Г. Інклюзивний розвиток як основа протидії глобальним викликам сьогодення. *Економіка України*. 2018. № 10. С. 71–87.

8. Скрипниченко М. І., Яценко Г. Ю. Інструментальний аналіз розриву ВВП в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 1. С. 58–78.

9. Alexander, K. (2015). Inclusive growth: Topic guide. Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham. URL: http://www.gsdrc.org/docs/open/inclusivegrowth.pdf

10. Burch D., McInroy N. Why we need an Inclusive Economy not Inclusive Growth. (Posted on 20 Feb 2019). URL: https://www.rethinkingpoverty.org.uk/new-economic-models/why-we-need-an-inclusive-economy-not-inclusive-growth/

11. Durán P. What does inclusive economic growth actually mean in practice? URL: https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2015/7/31/What-does-inclusive-economic-growth-actually-mean-in-practice-.html

12. Inclusive Growth of the Eurasian Economic Union Member States:assessments and opportunities. Eurasian Economic Commission United Nations Conference on Trade and Development. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_makroec_pol/Documents/Inclusive_growth_in_EAEU_Member.pdf

13. Kenny, Charles, with Sarah Dykstra (2013). The Global Partnership for Development: A Review of MDG 8 and Proposals for the Post-2015 Development Agenda, CGD Policy Paper 026 (Washington: Center for Global Development).

14. Khazhgerieva A. Approaches to inclusive economic growth assessment: EEC-UNCTAD joint research outcomes. ESCAP Multilateral Forum for SDGs implementation in North and Central Asia. Bulan-Sogottu, 2019. URL: https://www.unescap.org/sites/default/files/2.%20Khazhgerieva_eng.pdf

15. Raniere, R. and Ramos, R. (2013). Inclusive Growth: Building up a Concept. Brasilia: International Policy Centre for Inclusive Growth. URL: http://www.ipc-undp.org/pub/IPCWorkingPaper104.pdf

16. Readiness for the Future of Production Report 2018. URL: https://www.weforum.org/reports/readiness-for-the-future-of-production-report-2018

17. Paramasivan S. Development of Composite Index for Inclusive Economic Growth: An Indian Perspective. *Journal of Economic & Management Perspectives*, 2018, Vol. 12, Issue 1, pp. 142–153. URL: https://search.proquest.com/openview/6f9bc32f54d818b4b44c4d4acbc49def/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51667

18. Prada A.,Sanchez-Fernandez P. Transforming Economic Growth into Inclusive Development: An International Analysis. *Social Indicators Research*, 2019, Issue 145, pp. 437–457.

19. The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum. 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_ IncGrwth_2018.pdf

20. Zhuang, J. (ed.) (2010). Poverty, Inequality and Inclusive Growth in Asia: Measurement, Policy Issues, and Country Studies. Manila: Asian Development Bank. URL: http://www.adb.org/publications/poverty-inequality-and-inclusive-growth-asia

REFERENCES

1. Burlai, T. (2018). Ryzyky formuvannja pastky dyverghentnosti v procesi jevrointeghraciji Ukrajiny [Risks of forming a trap of divergence in the process of European integration of Ukraine] *Ekonomichna teorija*, (3), 99–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2018_3_8

2. Ilurochkina, V. V., Makhortov, Yu. O. (2018). Strateghichni naprjamy inkljuzyvnogho rozvytku Ukrajiny [Strategic directions of inclusive development of Ukraine]. *Problemy innovacijno-investycijnogho rozvytku*, (17), 35–44. URL: https://nonproblem.net/wp-content/uploads/2019/12/2019_17_035.pdf

3. State Statistics Service of Ukraine (2018). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/

4. Zadoya, O. A. (2019). Instrumenty ta naprjamy realizaciji strateghiji inkljuzyvnogho rozvytku v Ukrajini [Tools and directions of implementation of the strategy of inclusive development in Ukraine]. *Akademichnyj oghljad*, (2 (51)), 5–13.

5. Kalach, G.M. (2003). Zaoshhadzhennja naselennja jak chynnyk formuvannja investycijnykh resursiv derzhavy [Savings of the population as a factor in the formation of investment resources of the state], *Aktualjni problemy ekonomiky*, (6), 13–16.

6. Kalach, A. N. (2019). Monetarnaja polytyka y ynvestycyonnoe povedenye naselenyja Ukrainy [Monetary watering and investments of the population of Ukraine]. *Westnik Grodnensky sovereign university ym. Yanka Kupala. Seria 5. Economics. Sociology. Biology*, (Vol. 9 (3)), 86–92.

7. Mantsurov, I. G. (2018). Inkljuzyvnyj rozvytok jak osnova protydiji ghlobaljnym vyklykam sjoghodennja [Inclusive development as the basis for counteracting the global challenges of today]. *Ekonomika Ukrajiny*, (10), 71–87.

8. Skrypnychenko, M.I., Yalenko, G.Yu. (2018). Instrumentaljnyj analiz rozryvu VVP v Ukrajini [Instrumental analysis of the GDP gap in Ukraine]. *Ekonomika i proghnozuvannja*, (1), 58–78.

9. Alexander, K. (2015). Inclusive growth: Topic guide. Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham. URL: http://www.gsdrc.org/docs/open/inclusivegrowth.pdf

10. Burch D., McInroy N. Why we need an Inclusive Economy not Inclusive Growth. Posted on 20 Feb. 2019. URL: https://www.rethinkingpoverty.org.uk/new-economic-models/why-we-need-an-inclusive-economy-not-inclusive-growth/

11. Durán P. What does inclusive economic growth actually mean in practice? URL: https://www.undp.org/content/undp/en/home/blog/2015/7/31/What-does-inclusive-economic-growth-actually-mean-in-practice-.html

12. Inclusive Growth of the Eurasian Economic Union Member States:assessments and opportunities. Eurasian Economic Commission United Nations Conference on Trade and Development. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_makroec_pol/Documents/Inclusive_growth_in_EAEU_Member.pdf

13. Kenny, Charles, with Sarah Dykstra. (2013). The Global Partnership for Development: A Review of MDG 8 and Proposals for the Post-2015 Development Agenda, CGD Policy Paper 026 (Washington: Center for Global Development).

14. Khazhgerieva, A. (2019). Approaches to inclusive economic growth assessment: EEC-UNCTAD joint research outcomes. ESCAP Multilateral Forum for SDGs implementation in North and Central Asia. Bulan-Sogottu. URL: https://www.unescap.org/sites/default/files/2.%20Khazhgerieva_eng.pdf

15. Raniere, R. and Ramos, R. (2013). Inclusive Growth: Building up a Concept. Brasilia: International Policy Centre for Inclusive Growth. URL: http://www.ipc-undp.org/pub/IPCWorkingPaper104.pdf

16. Readiness for the Future of Production Report 2018. URL: https://www.weforum.org/reports/readiness-for-the-future-of-production-report-2018

17. Paramasivan, S. (2018). Development of Composite Index for Inclusive Economic Growth:An Indian Perspective. Journal of Economic & Management Perspectives, (Vol. 12, Issue 1), 142–153. URL: https://search.proquest.com/openview/6f9be32f54d818b4b44e4d4aebc49def/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51667

18. Prada A., Sanchez-Fernandez P. (2019). Transforming Economic Growth into Inclusive Development: An International Analysis. Social Indicators Research, (145), 437–457.

19. The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum. 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_ IncGrwth_2018.pdf

20. Zhuang, J. (ed.) (2010). Poverty, Inequality and Inclusive Growth in Asia: Measurement, Policy Issues, and Country Studies. Manila: Asian Development Bank. URL: http://www.adb.org/publications/poverty-inequality-and-inclusive-growth-asia

ISSN 2617-5932 Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 6

Hanna M. Kalach, PhD in Economics, Associate Professor, University of the State Fiscal Service of Ukraine

Ruslana Yu. Vynnyk, Postgraduate Student, University of the State Fiscal Service of Ukraine

Assessment of the Components of the Index of Inclusive Development of Ukraine

The article examines the concept of inclusive growth, which has not yet gained a complete content so far. Thus, the attention of scientists is focused on the problem of formation of a new social development model. It is of great current interest for Ukraine to study the factors affecting the level of the composite Inclusive Development Index (IDI) for determining priority areas of strategic development.

The purpose of the article is to determine the content and features of the IDI; to study fractional indicators determining the value of IDI and progress in the formation of an inclusive development model; to assess the state and relationship of fractional indicators; to propose priority targets in the strategic plan for inclusive development.

The research was conducted using the following general scientific methods: the method of convergence from the abstract to the concrete (to identify the essence and particularize the concept of "inclusive development"), the method of structural and functional analysis (to study fractional indicators of the inclusive growth index and their relationship), the method of comparative analysis (to compare fractional indicators of the IDI with inclusive development standards).

It is revealed that the concept of inclusive growth is the result of transformation of the sustainable development model. Numerous studies have shown that high rates of economic development do not ensure proportional income growth for all members of society and do not guarantee the overcoming of poverty. International economic organizations have initiated an economic model with new values, which is characterized by social integration of society, opposing rejection, poverty and inequality.

Analysis of the components of the Inclusive Development Index of Ukraine has shown a significant negative deviation of the values of fractional indicators from the standards of inclusive development for a group of developing countries. The main reason for this situation is the lack of a comprehensive human-centered strategy for the country's development. As a result of this, for many years in a row, there has been a decline in the standard of living of population, a decrease in the attractiveness of the Ukrainian labor market, stratification of the population by income level, a decrease in savings and capital formation.

To overcome the identified deformations and improve Ukraine's position in the inclusive growth rating, it is necessary to develop a comprehensive strategy for inclusive development of Ukraine. Guidelines for developing an inclusive growth strategy are the creation of proactive jobs and economic opportunities for productive employment and income generation, the elimination of deformations in macroeconomic reproduction processes, and social integration policies.

Key words: *inclusive economy, inclusive development, inclusive growth index, social integration of society, strategic priorities of the state.*

Стаття надійшла до редколегії 4 листопада 2020 року

ISSN 2617-5932

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Випуск 6 2020

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

• ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК. СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ
• ECONOMIC HERALD. SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION
• UNIVERSITY OF STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

Випуск 6 2020

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал

Випуск 6

Ірпінь • УДФСУ • 2020

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Засновник, видавець: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2017 року, є правонаступником Наукового вісника Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)
Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)
Мови видання: українська, російська, англійська
Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ 22277-12177 Р від 02.08.2016
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної служби України (протокол № 13 від 26.11.2020)
Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б) в галузі економічних наук наказом МОН України від 15.10.2019 № 1301

Редакційна колегія: *О. А. Шевчук*, д.е.н., професор (головн. ред.); *Н. П. Мацелюх*, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); *С. В. Онишко*, д.е.н., професор (заст. головн. ред.); *Н. С. Дружинська*, к.е.н. (відп. секр.); *В. Л. Андрущенко*, д.е.н., професор; *Я. В. Белінська*, д.е.н., професор; *О. І. Береславська*, д.е.н., професор; *І. М. Боярко*, д.е.н., професор; *В. Д. Заліско*, д.е.н., професор; *В. Ю. Ілын*, д.е.н., професор; *Л. М. Карпенко*, д.е.н., професор; *Ю. М. Коваленко*, д.е.н., професор; *Т. А. Коляда*, к.е.н., с.н.с., доцент; *В. М. Краєвський*, д.е.н., доцент; *А. В. Лісовий*, д.е.н., професор; *В. В. Мартиненко*, к.е.н., доцент; *В. М. Мельник*, д.е.н., професор; *А. А. Олешко*, д.е.н., професор; *В. О. Осмятченко*, д.е.н., професор; *Ю. В. Пасічник*, д.е.н., професор; *П. В. Пашко*, д.е.н., професор; *В. В. Пилипів*, д.е.н., професор; *С. П. Рінна*, д.е.н., професор; *Н. В. Стежко*, д.е.н., доцент; *О. О. Сунцова*, д.е.н., професор; *Н. В. Ткаченко*, д.е.н., професор; *К. І. Швабій*, д.е.н., професор; *Аміт Кумар*, доктор філософії, MBA, M. Com, доцент; *Аннетена Лобб*, доктор філософії, доцент; *Варадараджс Арававмудхан*, доктор філософії, MBA, MPHIL, професор Аллайанської школи бізнесу; *Гечібая Бадрі*, д.е.н., професор; *Гозора Владімір*, доктор філософії, габілітований доктор, професор, MBA; *Горал Юстина*, доктор філософії, доцент; *Джавгат-Барош М.*, доктор філософії, доцент; *Рафаель Ірізаррі*, доктор наук, професор; *Іскандар Муда*, доктор філософії, SE, M.Si, Ak, CA, CSRS, CPA; *Мискевич Радослав*, доктор філософії, доцент; *Махо Заїні Абд Карим*, доктор філософії, професор; *Новак Даріуш*, габілітований доктор, професор; *Сафван Аль Сазим*, доктор філософії, професор; *Сипко Юрай*, доктор філософії, професор, MBA; *Натела Циклашвілі*, д.е.н., професор.

Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий фаховий журнал / редкол. : О. А. Шевчук (головн. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2020. – Випуск 6. – 194 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економіки.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень з питань теорії і практики фінансів, бухгалтерського обліку, оподаткування та інших напрямів економічної науки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науковими дослідженнями у сфері економіки.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

Науковим статтям, опублікованим у журналі, присвоюється індекс DOI (Digital Object Identifier) – ідентифікатор цифрового об'єкта.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакція журналу веде систематичну роботу щодо включення наукового фахового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження у світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження журналу у Scopus та Web of Science.

Адреса редакції:
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08205, Україна
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Під час посилання на матеріали наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» потрібно використовувати транслітеровану назву «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» або «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Університет державної фіскальної служби України, 2020

ЗМІСТ

Белінська Я. В., Федорова Т. Ю.
Тенденції розвитку автомобільного ринку Китаю....13

Борович О. В.
Аналіз сучасного стану обліку цільового фінансування у комунальних закладах охорони здоров'я....20

Воленко В. Г.
Оцінка ефективності державного фінансового контролю виконання місцевих бюджетів....29

Гурочкіна В. В.
Стратегування як інструмент розвитку промислових підприємств в емерджентній економіці....40

Західна О. Р., Гузовата І. Р., Іщенко В. А.
Оцінка фінансової спроможності провідних об'єднаних територіальних громад Львівської області....54

Ізмайлов Я. О., Сторова І. Г.
Досвід використання податку на додану вартість у країнах Європейського Союзу та перспективи його застосування в Україні....67

Калач Г. М., Винник Р. Ю.
Оцінка складових індексу інклюзивного розвитку України....77

Кравченко І. С., Таргачник Н. Г.
Удосконалення оподаткування викидів метану в атмосферу дифузними джерелами....88

Мельничук Г. С.
До питання запровадження в Україні податку на виведений капітал....98

Муніб Ахмад, Юсаф Алі Хан, Ірташа Іштіак, Мухаммед Масуд
Використання асиметрії у побудові моделі ARCH-GARCH під час аналізу валютних портфелів....108

Панасюк О. В.
Удосконалення аналізу та контролю за ринком алкогольних напоїв в Україні....125

Ружицька Н. О.
Система показників аналізу розвитку підприємств житлово-комунального господарства....135

Хачатрян В. В., Ткачук О. М., Менчинська О. М.
Світові тренди просторового науково-технічного розвитку бізнес-процесів....145

Шушакова І. К., Нікуліна Д. Р.
Організація управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області....158